Сергій Гурський

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ» ТА ЙОГО БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ

Освіта сьогодні – це один із найважливіших чинників розвитку цивілізації взагалі і людства зокрема. Вона покликана підготувати учнів до активної участі у соціальному житті та створити умови для розвитку їх особистостей.

Головне завдання сучасного загальноосвітнього закладу – навчити учня вчитись, підготувати його до неперервного самостійного навчання впродовж усього життя. Такий підхід до розуміння педагогічної освіти змінює функції учня і функції вчителя. Оскільки учні мають різні здібності та можливості, то виникає необхідність у певній мірі індивідуалізувати навчання.

Проблема індивідуалізації навчання знайшла своє відображення у педагогічній спадщині педагогів минулого. Я. А. Коменський, Й. Г. Песталоцці, Ф. А. Дістервег звертали увагу на необхідність у роботі з учнями різного рівня підготовленості. Їхні ідеї розвинули К. Д. Ушинський, Н. Ф. Бунаков, В. І. Водовозов, П. Ф. Каптеревта ін.

Проблема індивідуалізації має достатньо багатий теоретичний досвід. Аналіз наукових джерел свідчить, що нині відсутнє єдине розуміння поняття індивідуалізації навчання. Дослідники розмірковують про одне і те ж, але проблему індивідуалізації навчання розглядають по різному, залежно від того, яку мету і засоби мають на увазі.

Індивідуалізацією навчання називають: реалізацію принципу індивідуального підходу до навчання з орієнтацією на врахування індивідуально-психологічних особливостей учня [3–4]; принцип здійснення індивідуального підходу до учнів у процесі навчання [5]; освітню технологію, яка ґрунтується на принципі індивідуалізації [1; 5]; організаційно-управлінські заходи, що забезпечують індивідуальний підхід [4; 6].

В дослідженнях В. О. Крутецького «індивідуалізація навчання» трактується як максимальне наближення процесу навчання до оптимальної моделі, коли кожен учень працює у зручному для нього темпі, манері що відповідають його загальній підготовці, здібностям, обсягу оперативної пам’яті, рисам характеру та емоційному стану [4].

В. Онищук [3] реалізацію індивідуалізації навчання розглядає на кількох рівнях: врахування загальних особливостей на різних етапах як навчання, так і розвитку; диференційований підхід; індивідуальний підхід.

Л. Є. Смалько ототожнює індивідуалізацію навчання з принципом індивідуального підходу. Вона розглядає принцип індивідуалізації навчання як принцип зв’язку індивідуального з колективним, оскільки

однією з вимог навчання є постійний індивідуальний, самостійний пошук знань учнями, розвиток учня як особистості, що ґрунтується на основі поєднання колективних та індивідуальних форм роботи. У роботі [7] виділено такі головні тенденції у визначені поняття «індивідуалізація навчання» і суміжних з ним понять:

– перша тенденція – ототожнення поняття «індивідуалізація навчання» і «індивідуальний підхід», тобто в обидва поняття включаються одні і ті ж ознаки;

– друга – прослідковується певне співвідношення між поняттями «індивідуалізація навчання» і «індивідуальний підхід у навчанні», де перше поняття є ширшим ніж друге,

– третя тенденція розширяє можливості індивідуального підходу щодо індивідуалізації навчання, тобто індивідуальний підхід розглядається як принцип навчання, а індивідуалізація – спосіб реалізації даного принципу у формах і методах.

Не дивлячись на неоднозначність у визначенні поняття «індивідуалізація навчання», одним із основних завдань такого навчання є збереження та подальший розвиток індивідуальності учня, його інтелектуального та особистісного потенціалу. Простіше кажучи, учні не повинні знеособлюватися. Акцент ставиться саме на збереженні неповторної зовнішності дитини, яка проявляється і в його навчальній діяльності, і в соціалізації особистості, і в саморозвитку учня [2].

Список використаних джерел:

1. Братанич О. Проблема дефініцій базових понять у теорії диференційованого навчання / О. Братанич // Рідна школа. – 2000. – № 7. – С. 43–45.
2. Всі плюси індивідуалізації навчання. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://pleyady.kiev.ua/dumki-vgolos/6672-vsi-pljusi-individualizacii-navchannja.html
3. Дидактика современной школы : Пособие для учителей / [Б. С. Кобзарь, Г. Ф. Кумарина, Ю. А. Кусый и др.] ; под ред. В. А. Онищука. – К. : Рад. шк., 1987. – (Пед. б-ка). – 351 с.
4. Крутецкий В. А. Психология : учебник для учащихся педучилищ / В. А. Крутецкий. – М. : Просвещение, 1980. – 352 с.
5. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті : навч. посіб. / [за ред. С. П. Бондар]. – Рівне. Редакційно-видавничий центр «Тетіс» міжнародного університету «РЕГІ» імені академіка Степана Дем’янчука. – 2003. – 200 с.
6. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: учеб. пособие / Г. К. Селевко. – М. : Народное образование. – 1998. – 256 с.
7. Смалько Л. Є. Індивідуалізоване навчання в системі підготовки майбутнього педагога США : автореф. дис.канд. пед.. наук : спец.

13.00.09 «Теорія навчання» / Л.Є. Смалько. – К., 2000. – 20 с.